



Наша СЛОВА



Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 35 (1290) 31 ЖНІЎНЯ 2016 г.

У Віцебску прайшлі "Барадулінкі"



"Барадулінкі" - літаратурна-музычнае свята адбылося ў Віцебску. Яно ўжо другі год ладзіцца на пляцоўцы Арт-прасторы ў гонар народнага паэта Рыгора Барадуліна. Арганізатарамі мерапрыемства выступілі кампанія "Будзьма беларусамі", сацыяльна-культурная ўстанова "Віцебск для мяне" і Адзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Віцебскага гарвыканкама. На жаль, наведвальнікаў было няшмат, нягледзячы на тое, што Віцебск-горад не маленькі, ды і арганізатары пастараліся зрабіць праграму разнастайнай. Але, паводле арганізатара імпрэзы Уладзіміра Булаўскага, не так важна, колькі людзей наведае імпрэзу, больш важна ў інфармацыйным полі трымаць увагу на развіцці беларускай культуры і на памяці Рыгора Барадуліна ў тым ліку:

- У нас ёсць такі момант нейкі, як гігантаманія, мы чамусьці думаем, што на ўсё павінна прыходзіць шмат людзей - гэта далёка не так. Хай гэта будзе 50-60 чалавек, якія натхняцца тым, што тут будзе

ISSN 2073-7033



адбывацца, чым там 200 чалавек, якія пройдуць міма і нават не заўважаць. "Барадулінкі" - гэта не такое глабальнае свята, як можна ўявіць. Мне здаецца, што такіх невялікіх мерапрыемстваў павінна быць як мага больш, і вось мы супольнымі намаганнямі спрабуем паказаць, што гораду гэта таксама патрэбна.

Падчас свята адбыліся заняткі "Мовы Нанова", прэзентацыя кнігі і выступ пісьмен-

нікаў Віктара Марціновіча і Віталія Рыжкова, букросінг, кінапаказ караткаметражных фільмаў. Музыкальная праграма прайшла з удзелам Андрэя Такінданга, гуртоў "Цень", "Люжан" і MARTIN S. А таксама на працягу ўсяго мерапрыемства распаўсюджвалася інфармацыя па зборы сродкаў на шыльду ў гонар Рыгора Барадуліна.

Тацяна Смоткіна,
Беларускае Радыё Рацыя.

80 гадоў з дня нараджэння Сакрата Яновіча

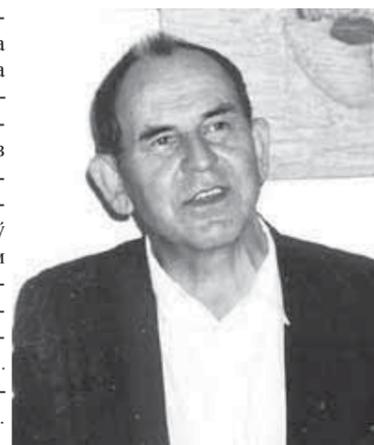
Сакрат ЯНОВІЧ (4 верасня 1936, Крынкі, Гарадзенскі павет, Польская Рэспубліка - 17 лютага 2013, Крынкі, Сакольскі павет, Падляскае ваяводства, Польшча) - беларускі пісьменнік, аўтар 30 кніг. Пісаў па-беларуску і па-польску. Сябар Саюза польскіх пісьменнікаў, старшыня Клуба Саюза польскіх пісьменнікаў у Беластоку, старшыня Беларускага дэмакратычнага аб'яднання.

Нарадзіўся ў сям'і шаўца. Скончыў Беластоцкі электратэхнікум (1955) і завочны факультэт польскай і славянскай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта (1973).

Працаваў брыгадзірам электрамонтэраў на тэкстыльным камбінаце пад Беластокам. Перакладчык, журналіст у газеце "Ніва" (ад 1956).

Загадчык арганізацыйнага аддзела Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства (1959-1962). Быў звольнены з "Нівы" "за беларускі нацыяналізм" (1970). Некаторы час працаваў грузчыкам, тэхнікам бяспекі працы. Інструктар-метадыст Беластоцкага гарадскога Дома культуры (2-я пал. 1970-х), тэхнічны рэдактар "Нівы" (1-я пал. 1980-х).

Дэбютаваў апавяданнем у 1956 ("Ніва", Беласток). Аўтар зборнікаў апавяданняў і мініячур. Пераклаў на польскую "Вітраж" Я. Брыля (Варшава, 1979), п'есу Я. Шабана "Шрамы" (для Драматычнага тэатра імя Я. Вянгеркі ў Бе-



ластоку). За заслугі ўзнагароджаны Срэбным Крыжам. Памёр 17 лютага 2013 года ў сваім доме ў Крынках. Пахаваны на праваслаўных могілках у Крынках.

Вікіпедыя.

У Крынках прайшоў Беларускі трыялог

Чарговы Беларускі трыялог завяршыў сваю працу ў Крынках на Падляскай. Удзельнікі - а гэта літаратары, тэалагі, святары ды іншыя зацікаўленыя асобы - дыскавалі на тэму "Ці Бог не разумее па-беларуску". Старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Барыс Пятровіч даў свой адказ на гэтае пытанне:

- На гэтае пытанне "ці разумее Бог па-беларуску" адназначна адказаў сам Скарына, калі пераклаў на беларускую мову Біблію. Значыць была патрэба ў гэтым, значыць Бог захачеў, каб беларусы, якія жывуць на Беларусі, разумелі яго менавіта па-беларуску. Не праз лацінскую мову, не праз польскую ці стараславянскую, а менавіта праз беларускую. Таму Саюз беларускіх пісьменнікаў і кампанія "Будзьма беларусамі", "Згуртаванне беларусаў свету Вацькаўшчына" пачалі кампанію "500-годнасць", каб пра гэтую найважнейшую падзею ў гісторыі Беларусі ведалі ва ўсёй Беларусі, каб ганарыліся ёй у кожнай сям'і.

Трыялог у Крынках прайшоў у 17-ты раз. Гэтае мерапрыемства ў свой час запачаткаваў выбітны беларускі і польскі пісьменнік і публіцыст Сакрат Яновіч, а цяпер справу працягвае Фонд Villa Sokrates. Сёлетнія сустрэчы завяршыліся музычнымі вы-



ступамі. Гурт Re1ikt і Сяргей Доўгушаў, між іншым, прэзентавалі некалькі песень, сабраных у Брагінскім раёне Беларусі, а гурт Port Mone выступіў супольна з падляскім творцам і музыкам Юркам Асеннікам.

Беларусы да гэтага часу не маюць паўнаўвартаснага перакладу Бібліі на беларускую мову. Хоць нашая нацыя пачала гэта працэс адной з першых у гісторыі, але так яго і не завяршыла. Пра гэта ў часе "Беларускага трыялогу" ў Крынках гаварыла бібліст і філосаф, акадэмічны дырэктар Беларускага калегіума Ірына Дубянецкая:

- Пакуль што мы не маем, праца ідзе, але гэта праца складаная, марудная, спецыялістаў мала, каб сапраўды раскідаць на вялікую коль-

касць людзей, то можна было б хутка зрабіць. Калі гэта 4-5 чалавек, то 4-5 чалавек будуць перакладаць гэта 20 гадоў, каб гэта сапраўды зрабіць якасна. Бо гэтыя 4-5 чалавек, у адрозненні ад іншых моваў народаў, сутыкаюцца з сітуацыяй адсутнасці ўсталяванай тэрміналогіі.

Ірына Дубянецкая адзначыла, што ранейшыя пераклады Бібліі - Станкевіча, Сёмухі, Чарняўскага - кожны па-асобку не выконвае ўсіх патрабаванняў, у тым ліку патрабаванняў часу. У той жа час яна расказала, што гатовыя пераклады асобных кніг, у тым ліку нядаўна пабачыў свет пераклад на беларускую мову "Псалтыра" аўтарства Аляксандра Надсана. Беларуска праваслаўная царква таксама завяршае свой пераклад Новага Запавету.

Радыё Рацыя.

Адбылася першая сустрэча Алега Трусава з выбаршчыкамі



Адбылася першая сустрэча Алега Трусава з выбаршчыкамі 22 жніўня ў актавай зале ДУ "Тэрытарыяльны цэнтр сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Кастрычніцкага раёна г. Менска" (вул. Ляўкова, 19). Зала была запоўнена няпоўна, але тыя грамадзяне, якія наведлі сустрэчу, актыўна абмяркоўвалі разам з сп. Трусавым яго перадвыбарную праграму, уносілі прапановы і заўвагі, дзяліліся сваімі назіраннямі і жыццёвымі гісторыямі.

Заўвагі і прапановы будуць улічаны сп. Трусавым.

Прапануем наведць другую сустрэчу, якая пройдзе **31 жніўня з 19.00 да 20.30** у актавай зале ДУ "Менскі дзяржаўны механіка-тэхналагічны прафесійна-тэхнічны каледж" (вул. Казінца, 8).

Наступныя сустрэчы з А. Трусавым адбудуцца:

1 верасня з 19.00 да 20.30 у актавай зале ДУА "Сярэдняя школа № 30 г. Менска" (вул. Жукоўскага, 11).

2 верасня з 19.00 да 20.30 у актавай зале ДУА "Сярэдняя школа № 1 г. Менска" (вул. Чкалава, 3а).

5 верасня з 19.00 да 20.30 у актавай зале ДУА "Сярэдняя школа № 168 г. Менска" (вул. Жукоўскага, 10/5).

6 верасня з 19.00 да 20.30 у актавай зале ДУА "Гімназія № 56 г. Менска" (вул. Варанянскага, 11/2).

7 верасня з 19.00 да 20.30 у актавай зале ДУА "Гімназія 75 г. Менска" (вул. Свядлова, 30).

Тэледабаты з удзелам Алега Трусава глядзіце на "Беларусь-3" **5 верасня з 19.00 да 20.00.**

Пікет Алены Анісім у Гарадзеі



Алена Анісім - кандыдат у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў па Стаўбцоўскай выбарчай акрузе 27 жніўня разам з даверанымі асобамі і прыхільнікамі правяла пікет у п. Гарадзея. Былі раздадзены ўлёткі і перадвыбарная праграма.

Пасля пікету яна назірала за матчам Гарадзея-Граніт.

Як і ў мінулы раз (20 жніўня), калі Алена Анісім была сярод заўзятараў Гарадзеі, каманда выйграла ў супернікаў. 20 жніўня лік быў 3:0, 27 жніўня - 2:0 на карысць Гарадзеі.

Вучымся перамагаць!

Графік сустрэч Алены Анісім з выбаршчыкамі Стаўбцоўскай выбарчай акругі

Навасвержанскі цэнтральны Дом культуры, в. Новы Свержань, вул. Чыгуначная; 31.08.2016 18.00-19.00
Рубяжэвіцкі сельскі дом культуры аг. Рубяжэвічы, вул. Маладзёжная; 1.09.2016 18.00-19.00
ДУК "Шашкоўскі сельскі дом культуры" аг. Шашкі, вул. Савецкая, 13; 5.09.2016 18.00-19.00
ДУ "Стаўбцоўскі раённы цэнтр культуры" г. Стоўбцы, вул. Багінскага, 2; 6.09.2016 18.00-19.00
ДУК "Старасвержанскі цэнтр культуры", аг. Стары Свержань, вул. Камарова, 1; 7.09.2016 18.00-19.00

Навіны Германіі

Цэгла, цэбар, вага, шафа, цвік, швагер...

Уладзімір Скрабатун

Якія яшчэ падобныя пагучанні і сэнсе беларускія словы ёсць у нямецкай мове!

Не так даўно аўтар гэтай публікацыі размаўляў з Яўгенам Бабічам, выкладчыкам нямецкай мовы Глыбоцкага дзяржаўнага прафліцэя.

Натуральна, аўтар звярнуў увагу на дзясяткі моўных паралеляў у беларускай і нямецкай мовах. На што Яўген Бабіч рэзюмаваў: калі трэба знайсці 100 моўных паралеляў - знайду! Калі трэба знайсці 500 беларуска-нямецкіх моўных паралеляў - таксама, знайду!

Заўсёды ўзнікае пытанне: як пазнаць словы з нямецкай мовы патрапілі ў нашу мову? Ёсць і адказ на гэтае пытанне! Адны з іх маглі патрапіць ад найпроставых кантактаў беларусаў з немцамі, іншыя - праз польскія запазычаныя з нямецкай, а іх нам маглі прынесці манахі каталіцкіх ордэнаў, рэштга - праз яўрэйскую мову, у якой было шмат германізмаў, і яўрэі жылі сярод нас стагоддзямі. Ёсць і запазычаныя нямецкай мовы з лацінскай, якія таксама потым трапілі ў нашу мову.

На гэтую тэму даўно праведзены адпаведныя навуковыя даследаванні. Мы іх скарыстаем! Дык, якія ж гэта словы? Прачытаем:

абцас - каблук, пол. *obcas* з нем. *Absatz*;

балес - большая лохань для мыцця белья, польскае *baleja, balja* з н.-ням. *Balje*;

бохан - каравай хлеба, пол. *bochen* з нем. *Bache*;

брага - гушча, остаюцца пасля вываркі водкі, известны напиток, пол. *braha* з нем. *Bruhe*;

бракаваць, пол. *brakowac* ад *brac* з нямецкага;

бровар - пивоваренны завод, пол. *brewary* пры *brovarnia* з нем. *Brauerei*;

брук - камен. мостовая, пол. *bruk* з нем. *Brucke*;

бурштын - янтарь, пол. *bursztyn* з нем. *Bernstein*;

бэлька - балка, пол. *belka* з нем. *Balken*;

вага - вес, пол. *waga* з ст. в.-нем. *Waga*;

варта - караул, пол. *warta* з нем. *Warte*;

варты - стоящий, пол. *wart* з нем. *Wart*;

гак - крюк, пол. *hak* з нем. *Hacken*;

гандаць - торговля,

пол. *handel* из нем. *Handel*;

гвалт - крик, пол. *gwalt* з нем. *Gewalt*, пры пасярэдніцтве яўр. *giewalt*;

гэбель - пол. *hebel* з нем. *Hobel*;

грунт - почва, пол. *grunt* з нем. *Grund*;

дах - крыша (не соломенная), пол. *dach* з нем. *Dach*;

дрот - проволока, пол. *drot* з нем. *Dragt*;

друк, друкар, друкарня - печатня, набойная и т. д., пол. *druk, drukarz, drukarnia* - усе з нем. *Druck*;

кавал, кавалак - пол. *kawal, kawalek* з н.-нем. *Kavel*;

кахля, кафля - изразец, пол. *kachel, kafel* з нем. *Kachel*;

квапіць - возбуждать желание, охоту, **квапіцца** - с жаждностью смотреть на что-л., пол. *kwap, kwapic*, у сувязі з чэш. *kvap* - дробнае пер'е і нем. *Quabbe*;

кірмаш - ярмарка, пол. *kiermasz* з нем. *Kirmess* ці *Kirchmesse*;

клёцкі - пол. нар. *kloski*, літар. *kluski* з нем. *Klосschen*;

клямка - защёлка, пол. *klamka* з нем. *Klinke*;

конаўка - кружка, пол. *konewka* з нем. *Kanne*;

каштаваць - стоить, пробовать, пол. *kosztowac* з нем. *kosten*, ср. лат. *costare* зам. *constare*;

крама - лавка, пол. *krama* з нем. *Kram*;

краты - решетка, пол. *kraty* з ср. лат. *crata*;

кроква - стропило, пол. *krokiew*, народн. *krokwa*, з ср. в.-нем. *Chraco*;

куля - пуля, пол. *kula*, ср. герм. *Kule*, шв. *kula*;

куфа - большая бочка, пол. *kufa* з нем. *Kufe*;

ланцуг - цепь, пол. *lancuch* з нем. *Lehnzug, lange Zug*;

лата - известным образом обтесанная жердь, пол. *lata* из нем. *Latte*;

лейцы - вожжи, пол. *lejce* з нем. *Leiteseil*;

лінья - веревка на пароме, пол. *linja* з н.-нем. *Line*, узятая ў сваю чаргу з лат. *linia*;

ліхтар, ліхтарня - подсвечник, фонарь, пол. *lichtarz*, з нем. *Leuchter*;

майстар - мастер, пол. *majster* з нем. *Meister*;

махляваць - лгать, пол. *machlowac* з нем. *Machler*;



Цвік

млын - мельница, пол. *mlyn* з нем. *Mulin*, а немцы ўзялі яго ў італьянцаў - *mulino*;

маруда - медлительность, пол. *maruda*, выводзіцца з франц. *maradeur*, але, верагодна, без дастатковых падставаў;

муляр - печник, пол. *mularz* з нем. *Maurer*;

мусіць, прымус - быць должным и т. д., пол. *music, mus* з нем. *mussen, Muss*;

мур - каменное строение, пол. *mur* з лат. *murus*;

меркавацца - советовать, пол. *miarkowac sie* з нем. *merken* не без уплыву *miara*;

нырка - почка, пол. *nyrka* і *nerka* з нем. *Niere*;

паля - свая, пол. *pal* з ср. в.-нем. *Pal*, быць можа, у сувязі з лат. *palus*;

пляц - пол. *plac* з нем. *Platz*;

прасаваць - гладить, пол. *prasowac* з нем. *pressen*;

праба - опыт, пол. *proba* з нем. *Probe*;

рада - совет, пол. *rada* з нем. *Rath*, ст. сакс. *Rad*;

разынка - изюм, пол. *rozynka* з нем. *Rosine*;

раіць - советовать, польск. *raic* паходзіць ад *rajca* з *radz'ca*, а гэтае апошняе ад *rada* = нем. *Rath*;

ратунак - помощь, пол. *ratunek* з нем. *Rettung*;

рахавацца - считаться, пол. *rachowac sie* з нем. *rechnen*;

рэшта - остаток, пол. *reszta* з нем. *Rest*;

рыштунак - подмостка, **рыштаваць** - пол. *rynstunek* з нем. *Rustung*;

скварка - кусочек поджаренного сала, пол. *skwarek* з нем. *Schwarte*;

скіба - ломоть хлеба, пол. *skiba* з н.-нем. *Skeebe* (*Scheibe*), ісл. *skifa*;

стэлямак - столляр, пол. *stelmach* з нем. *Stellmacher*;

стрыхар - кровельщик, пол. *strzych, strzycharz* з нем. *Strich*;

трапіць - попасть, пол. *trafic* з нем. *treffen*;

тузін - дюжина, пол. *tuzin* з нем. *Dutzend*;

тынк - штукатурка,

пол. *tynk* з в.-нем. *Tunche*; **фурман** - кучер, пол. *furman* з нем. *Fuhrmann*. Сюды ж адносіцца **фурманка**;

цалёўка - доска в дюйм (цалю) толщины, пол. *calowka* ад нем. *Zoll*;

цвік - гвоздь, пол. *ciwiek* з нем. *Zweck*;

цэбар - ушат, пол. *ceber* з нем. *Zober, Zuber*;

чыбуля - лук, пол. *cebula* з ср. в.-нем. *Z(w)ibolle*, якое ў сваю чаргу з лат. *caepulla*;

цэгла - кирпич, пол. *cegla* з нем. *Ziegel*, лат. *tegula*;

шабля - сабля, пол. *szabla* з нем. *Sabel*;

шалі, шалькі - весы, пол. *szala, szalka* з нем. *Schale*;

шанаваць - уважать, пол. *szanowac* з ср. в.-нем. *schanen*;

шаніць, шанцаваць - счастливиться, пол. *szanowac*; без сумневу, у сувязі з нем. *schanzen*;

шафа - шкаф, пол. *szafa* з н.-нем. *Schaff*, а гэта з ср. лат. *scaphium*;

швагер - существующее рядом с "деверь", пол. *szwagier* з нем. *Schwager*;

шэлег - известная монета (1/8 коп.), пол. *szelag*, нем. *Schilling*;

шэльма - плут, пол. *szelma* з нем. *Schelm*;

шыба - оконное стекло, пол. *szyba* з нем. *Scheibe*, ср. в.-нем. *Schibe*;

шынка - окорок, пол. *szynka* з нем. *Schinken*;

шынок - кабак и т. д., пол. *szynk, szynkarz, szynkarka* з нем. *Schenke, Schenker*;

шкода - потеря, жаль, **перашкода** - помеха, пол. *szkoda* з ст. в.-нем. *Scado, Schade*;

шлях - большая дорога, пол. *szlak* з нем. *Schlich*;

шляхта - вятворная, пол. *szlachta* з ст. нем. *Slahta*;

шмальц - гусиный жир, пол. *szmelz, szmalc* з нем. *Schmelz*;

шпілька - булавка, пол. *spilka* з нем. *Spille*;

шпунт - затычка, пол. *szpund* з нем. *Spund*;

шрам - пол. *szram* з нем. *Schramme*;

шрот - дробь, пол. *szrot* з нем. *Schrot*;

шруба - винт, пол. *sruba* з нем. *Schraube*;

штаба - железная поло-са, пол. *sztaba* з нем. *Stab*;

штука - фокус, **штукар** - пол. *szuka* из нем. *Stuck*;

ятка - мясная лавка, пол. *jatka*, быць можа, з нем. *Hutte*.

Крыніца: Беларускі Дзяржаўны ўніверсітэт, "Германізмы ў беларускай мове".

Пад рэдакцыяй М.Р. Прыгодзіча. Менск.



Цэбар



Цэгла



Дзяржаўнасць. Дэмакратыя. Дабрабыт

Гутарка кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па Лідскай выбарчай акрузе № 55 Станіслава Судніка з жыхарамі слаўнага горада Ліды

Шаноўныя лідзяне!

Я перш за ўсё хачу па-ведаміць, што на ўдзел у гэтых выбарах мяне зрушыла любоў да Беларусі і да нашага горада Ліды. Бачачы, колькі ўсяго робіцца не так, або не робіцца зусім, маючы адвагу і сілы, я хачу прапанаваць свой жыццёвы досвед і веды ў шмат якіх галінах для таго, каб паслужыць Бацькаўшчыне вялікай і малой.

Калі вы вырашыце прагаласаваць за мяне, то вы прагаласуеце не толькі за Станіслава Судніка, вы прагаласуеце за беларускі патрыятызм, за беларускую нацыянальную ідэю, за беларускую мову, за любоў да Беларусі. Вы будзеце мець у парламенце не толькі аднаго дэпутата Станіслава Судніка, вы будзеце мець увесь інтэлектуальны патэнцыял найстарэйшай у Беларусі Партыі БНФ і найбуйнейшага у Беларусі грамадскага аб'яднання "ТБМ імя Францішка Скарыны". І вы будзеце мець дэпутата, які не адарвецца ад горада, будзе бачыць усе вашыя праблемы і чуюць вашыя запыты і запатрабаванні.

Усю маю праграму вы можаце прачытаць у "Лідскай газеце" за 20 жніўня. Тут жа я хачу пагаварыць з вамі каротка па трох асноўных кірунках, якія можна назваць: "Дзяржаўнасць", "Дэмакратыя", "Дабрабыт", а таксама пра тое, што можна зрабіць для Ліды і лідзян.

25 гадоў мы з вамі маем найвялікшую ў нашай гісторыі каштоўнасць - Беларускую незалежную дзяржаву. Мы яе не мелі 450 гадоў і вось маем. Гэта Божая ўзнагарода ўсёму нашаму шматпакутнаму народу за пралітую кроў, за мукі, за паўстанні, за адвечнае жаданне "людзьмі звацца" і заняць "свой пачэсны пасад між народамі". 25 гадоў я жыў тым, каб бараніць і ўмацоўваць гэтую незалежную краіну, і вельмі добра разумею, што трэба рабіць, каб "гэты скарб не збрыў дзе проч", каб не з'елі яго розныя трутні. І я вам гавару, што ў краіне, дзе ўся вертыкаль улады не гаворыць па-беларуску, дзе не ўжываецца беларуская мова ў сілавых структурах, дзе не існуе ідэалагічнай работы і патрыятычнага выхавання на аснове гістарычных і светапоглядных каштоўнасцяў беларускай нацыі, дзе малых дзетак не вывучаюць кожны дзень на беларускай, у такой краіне не ўсё ў парадку з нацыянальнай бяспекай. Такая краіна знаходзіцца пад пагрозай. Такую краіну спрабуюць і будуць спрабаваць хоць неяк падзяліць, абрэзаць, зрабіць з жыхароў янычараў, якія будуць самі яе ж знішчаць. Будуць нам насадж-

ваць нейкіх казакоў, Матронаў Маскоўскіх ды Хеўронняў Мурамскіх, быццам у нас няма сваёй гісторыі і сваіх святых.

Мы павінны аднавіць ментальную, культурніцкую і духоўную мяжу з Расіяй. Надзейна кантраляваная фізічная мяжа з Расіяй павінна спыніць плынь злачыннасці, нелегальнай міграцыі ды наркатыкаў.

Беларускі патрыятызм нельга выхаваць на чужых каштоўнасцях і ў чужой мове. Таму падтрымка роднай мовы, нацыянальнай адукацыі і культуры - аснова нацыі і дзяржавы. Мы выступаем за вяртанне беларускай мове статусу адзінай дзяржаўнай. На першым этапе мы прыемем Закон "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы", адкрыем Нацыянальны беларускамоўны ўніверсітэт, адкрыем беларускамоўную гімназію ў кожным горадзе. На другім этапе зробім усю адукацыю ў Беларусі беларускамоўнай.

У дадатак у душах нашых чыноўнікаў і ўрадоўцаў яшчэ моцна сядзіць "чырвоны чалавек", які не пускае туды "беларуса". І чыноўнікі, і мы з вамі яшчэ моцна савецкія. Многім гэта не замінае, але гэта ўжо замінае будучыні краіны.

Гэта ўсё трэба мяняць, і мы зменім. Беларусь будзе беларускай не толькі па назве, але і па сутнасці. Мы вернем спрадвечныя беларускія сімвалы: герба "Пагоня" і белачырвона-белы сцяг. Мы зробім дзяржаўным адзін з нашых вялікіх нацыянальных гімнаў.

У нас па форме дэмакратычная краіна. Але дэмакратыя - гэта ўлада народа. Кожныя пяць гадоў мы выбіраем прэзідэнта, ён працуе дзеля краіны, робіць справядзачы перад народам і парламентам. Але чаму нас пазбавілі права выбіраць кіраўнікоў абласцей і раёнаў. Чаму старшыні мясцовых выканкамаў фактычна прызначаюцца з Менска і адказваюць не перад людзьмі, а перад верхнім начальствам. І будзь той старшыня райвыканкама сто разоў дрэнны, мы не можам яго перавыбраць. Гэта трэба мяняць.

Зараз у горадзе ідзе нябачная маўклівая вайна паміж жыхарамі і ЖЭС-амі вакол заварвання 950 кватэр з 960, але ніхто нікога не чуе, заварылі і ўсё. Людзі спісалі ўсю кнігу скаргаў і што? І нічога. Мы бяспраўныя.

А калі мы будзем выбіраць кіраўніка раёна, кожны чыноўнік будзе ведаць, што як не будзе працаваць для народа, то будзе шукаць новую працу.

І дабрабыт. Што трэба людзям? Мець магчымасць во-



Суднік Станіслаў Вацлававіч, сябар Рады ТБМ, старшыня Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ імя Ф. Скарыны. Сябар Саюза беларускіх пісьменнікаў, сябар Беларускай асацыяцыі журналістаў. Сябар Саюму Партыі БНФ і ГА БНФ "Адраджэньне". Старшыня Лідскай раённай арганізацыі ГА БНФ "Адраджэньне".

Нарадзіўся 21 верасня 1954 года ў вёсцы Сейлавічы Нясвіжскага р-на, Менскай вобласці. Скончыў Менскае вышэйшае зенітнае ракетнае вучылішча ЗРВ СПА з адзнакай і Камандную акадэмію імя Маршала Савецкага Саюза Г.К. Жукава з адзнакай. Служыў ва Узброеных Сілах СССР на Урале і ў Казахстане. Удзельнічаў у больш, чым 300 баявых пусках ракет. Дзяржаўныя ўзнагароды СССР: ордэн "За службу Радзіме" 3-й ступені, медаль "За баявыя заслугі", іншыя медалі і адзнакі. Майстар баявой кваліфікацыі. Вайсковы перакладчык (нямецкая мова). У Беларусі служыў у Мастах і Росі. Падпалкоўнік запasu. 3 1994 года ў Лідзе.

3 1997 г. рэдактар газеты ТБМ "Наша слова". Рэдагуе і выдае часопіс "Лідскі летапісец" і альманах "Ад лідскіх муроў". Паэт. Аўтар сямі кніг. Шмат перакладае з польскай мовы.

льна і спакойна працаваць і атрымліваць высокую зарплату. Мець магчымасць купіць на тую зарплату ўсё, што трэба. І куды мы глядзім, каб убачыць высокія зарплаты і багатае жыццё? Ніхто з нас у гэтым плане не глядзіць на Расію, мы глядзім на Запад. Не ўсё хочучы ў Еўрасаюз, не ўсім прыймаальны заходнія каштоўнасці, але кожны хацеў бы зарабляць не па 300 беларускіх рублёў, а па 3000 еўра. Таму наш курс - туды. Да высокіх тэхналогій, да якаснай прадукцыі, да справядлівых эканамічных адносін, да нармальнага падаткаў, а не пабораў.

Мы выйдзем з Еўразійскага саюза, які ёсць прычынай праблем у эканоміцы. Што ён даў нашай краіне? Не ведаю. Што ён даў нам? Ведаю. Адразу пасля падпісання гэтай дамовы былі ўведзены новыя мытныя паборы з патрыманых аўтамабіляў. За той самы патрыманнік 2-3 тысячы долараў, цяпер плацім па 8-10 тысяч. Аўтама-

білі тыя самыя, а цэны ў чатыры разы большыя. Працу страцілі нашыя аўтаперагоншчыкі, якія гналі машыны з Еўропы ў Расію, але не ўсе. Цяпер некаторыя гоняць дабіты на расейскай бездаражы металалом у Беларусь.

Абяцанае свабоднае перамяшчэнне тавараў і паслуг цераз беларуска-расейскую мяжу на практыцы вылілася ў малочныя, мясныя, яблычныя і Бог ведае якія яшчэ войны. І ўсё вам саюз.

Але нам патрэбна і дэверсіфікацыя ўласнай эканомікі. Добра рабіць "Белазы". Зрабіў адзін на месяц і не парся. Што ў Беларусі можа мільён дачных участкаў і патрэбны мільён мотаблокаў, пілаў, касілак, гэблікаў, помпаў, тое нікога не хвалюе. Яно ўсё ёсць, але ўсё кітайскае ці яшчэ чыё. А дзе нашае? Чаму тыя ж лідскія заводы нічога гэтага не робяць? Не ўмеюць? Не хочуць? Мабыць, не ўмеюць. Зробяць грасоўку ці рыдлёўку, то яны

або ломяцца, або гнуцца.

У нас добра развіты і хімія, і біяхімія, а ў крамах ім-партныя фарбы. А дзе беларуская фармацэўтыка? У нас лясы, травы, грыбы, акадэмія навук, якая дрэвы кланіруе, а таблетка ад галавы ім-партная.

Мы хвалімся дзесяткам кавуноў, які вырас на прэзідэнцкім агародзе, а ў краіне згнівае кожны год мо 10 мільёнаў тон яблык, груш, парэчак, сліваў. Мільёны тон гніюць, а сокі ў крамах ім-партныя. Не выключэнне і Лідчына. Нарыхтовачныя цэны такія, што бензін не акупіш, з вёскі возычы. Добра, калі ёсць свінні, а так гніюць тыя яблыкі і ўсё.

Хто гэта ўсё паправіць? Дзяржава не паправіць. Паправіць прыватны бізнес, а таму мы зробім самы спрыяльны клімат для малога і сярэдняга бізнесу. Мы зробім і малы памежны рух, і бязвізавы рэжым з Еўропай. Вязіце тэхналогіі, вывозце прадукцыю.

Лідзе патрэбны высокакавалітныя рабочыя месцы, а не лоўля туняедаў. Увесь свет ловіць пакемонаў, а ў Беларусі чыноўнікі ловяць туняедаў. Таксама някеспская гульня, і ўсе пры справе. І, галоўнае, карысць такая ж.

Лідзе патрэбна шмат невялікіх эфектыўных новых вытворчасцяў, але каб яны адчувалі сябе ўпэўнена, патрэбна прыватная ўласнасць на зямлю. На арандаваную зямлю ніякі сур'ёзны бізнес да нас не пойдзе.

У адпаведнасці са спецыфікай маёй працы мне заўсёды балелі пытанні культуры і добраўпарадкавання горада. Таму, я лічу:

У вобласці культуры трэба:

1. Нарэшце завяршыць рэстаўрацыю Лідскага замка, якая мусіла быць скончанай яшчэ ў 2014 годзе, але якой не відаць канца-краю і цяпер.
2. Устанавіць конны помнік заснавальніку горада Вялікаму князю Гедзіміну. Ёсць рашэнне выканкама на гэты конт, ёсць некалькі макетаў, але справа не рухаецца.
3. Адкрыць нарэшце пастаянную гістарычную экспазіцыю ў Лідскім музеі, якая адсутнічае мо 10 гадоў, і нікому гэта не муляе.
4. Адбудаваць Лідскую ратушу, як сімвал мясцовага самакіравання, як сімвал еўрапейскасці горада Ліды, якая 426 гадоў назад атрымала Магдэбургскае права, адкрыць у ратушы музей горада Ліды.
5. Адбудаваць палац у Дворышчы.
6. Адкрыць музей авіяцыі на Лідскім аэрадроме.
7. Правесці раскопкі, а

пасля адбудаваць сядзібу Тодара Нарбута ў Шаўрах, хоць гэта і Воранаўскі раён, але былы Лідскі павет.

8. Устанавіць у Лідзе манумент Нарбутам Лідскім.

9. Адкрыць музей паўстання 1863 года ў Жалудку, хоць гэта і Шчучынскі раён, але былы Лідскі павет.

10. Устанавіць у Лідзе або Мінойтах бюст лідскага першадрукара Яна Карцана.

11. Вярнуць вуліцам Ліды адвечныя назвы: Савецкая мусіць стаць Віленскай, Ленінская - Каменскай, Кірава - Школьнай, 8 Сакавіка - Крупаўскай, Калініна - Вызвалення і г.д.

12. Зняць з усіх устаноў культуры, як перажытак камуністычнага мінулага, план па падпісцы на розныя непатрэбныя ім газеты і часопісы, дазволіць самім выбіраць, што вылісаваць.

У вобласці адукацыі трэба:

1. Адкрыць у Лідзе ўніверсітэт або хаця б філіял універсітэта. Гэта некалькі прыпыніць адток лідскай моладзі, палепшыць дэмаграфічную сітуацыю ў горадзе.
2. Адкрыць у Лідзе беларускамоўную гімназію № 2.
3. Правесці палову лідскіх школ на беларускую мову выкладання.
4. Выдаць навучальны дапаможнік "Лідазнаўства".
5. Ва ўсіх школах раёна без выключэння выкладанне гісторыі Беларусі, географіі Беларусі, батанікі, заалогі, біялогіі павінна быць на беларускай мове.

У пытаннях добраўпарадкавання трэба:

1. Пабудаваць аб'язную дарогу ад рэстарана "Легенда" да "Алімпіі".
 2. Рэканструяваць вуліцу генерала Бяды і вуліцу Малахава.
 3. Пабудаваць касцёл у Паўднёвым гарадку.
 4. Няўхільна пашыраць сетку асфальтаваных вуліц у мікрараёнах з прыватнай забудовай.
 5. Прыняць меры супраць закрыцця крамаў крокавай даступнасці, якія не вытрымліваюць канкурэнцыі з гіпермаркетамі.
- Ліда - найлепшы горад у свеце. Дык будзьма вартымі яго!

Я гатовы выслухаць прапановы кожнага жыхара нашага горада і прыняць усё рэальнае і разумнае.

Жыве багатая, еўрапейская, дэмакратычная незалежная Беларусь!
Жыве самы беларускі горад Ліда!

Віншваем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў верасні

Агееў Алесь
Анацка Лявон
Анісім Алена
Анішчанка М.І.
Арэх Мікалай
Асіпенка Аляксандр
Асіпцова Яніна
Багдановіч Алена
Барада Людміла
Барадаўкіна Ірына
Баран Павел
Баршчун Валянціна
Баршчэўская Алесь
Барысенка Аляксандр
Барэйка Юры
Батура Людміла
Баярэвіч Ксенія
Белакоз Алесь
Бізгень Людміла
Бондар Юлія
Бубновіч Ніна
Булатава Зоя
Булаўская Марына
Бульга Анастасія
Ваніслаўчык Дзмітры
Варанец Міхаіл
Варановіч Крысціна
Васілеўскі Валянцін
Васільева Вераніка
Васільева Галіна
Васілючак Міхаіл
Вінакурава Кацярына
Віняцкі Ягор
Войніч Вікторыя
Волкаў Міхаіл
Вочка Ірына
Высоцкая Таццяна
Вяргей Валянціна
Вярцінская Вольга
Габрусевіч Сяргей
Гадзюка Юрась
Гайдучэнка Алег
Галоцік Ганна
Галубовіч Зміцер
Галыянка Альбіна
Ганчар Марыя
Гарбузова Аліна
Гідлеўская Людміла
Гнётаў Віталь
Гойшык Аляксандр
Грыб Мечыслаў
Грынько Вольга
Гуркоў Алесь
Данілюк Алег
Даўгашэй Франц
Дзежыц Аляксандр
Дзедзіч Андрэй
Дзямінцаў Наталля
Дзіско Уладзімір
Дзмітрыева Зося
Дзягілеў Лявон
Дзямяненка Ванда
Дранец Алена
Дробыш Алёна
Дрык Юлія
Дубоўская Кацярына
Дуганаў Алег
Дымкоў Сяргей
Дэц Аксана
Ермаловіч Людміла
Еўстрагоўскі Уладзімір
Ехілеўская Кацярына
Жбанкова-Стрыганкова Вікт.
Жолудзеў Анаголь
Жук Мікалай
Жукоўскі Барыс
Жыгалка Уладзіслаў
Жышкевіч Людміла
Завяруга Вольга
Зайка Антаніна
Занкевіч Зміцер
Збірэнка Алена
Зімін Мікалай
Зяновіч Ганна
Іванова Вольга
Івашка Ірына
Ісаевіч Наталля
Ісенава Марыя
Ісмаілава Тамара

Кавалевіч Алена
Казак Мікалай
Казакевіч Дзяніс
Казлоўская Іна
Каладынская Вольга
Калашнікаў Уладзімір
Калбасіна Ірына
Канабраткіна Таццяна
Канановіч Алена
Канановіч Віталь
Кандраценка Артур
Кануннікаў Дзмітры
Капусціна Святлана
Карпека Андрэй
Карповіч Сямён
Карценька Алена
Карэнька Зінаіда
Касцевіч Ніна
Кашчэў Алесь
Квандзель Таццяна
Кіенка Генадзь
Кліменцьева Марыя
Кляўцэвіч Іван
Колас Уладзімір
Корбут Віктар
Котчанка Уладзімір
Коўзель Ян
Кошчанка Уладзімір
Крамко Ганна
Краснагір Аляксей
Краўцоў Андрэй
Краўцэвіч Аляксандр
Краўчанка Ала
Крот Кацярына
Круглік Юлія
Крэньц Максім
Кудзелька Віктар
Кузьміна Галіна
Кузьміч Вольга
Купчык Мікола
Курган Дзяніс
Курдзя Антаніна
Курдо Антон
Лагун Таццяна
Лазко Любоў
Лапато Валянціна
Лапухова Часлава
Лапцік Валянціна
Лізуноў Андрэй
Ліпскі Міхаіл
Лісай Уладзімір
Літвін Уладзімір
Ліхашэст Макар
Ліцьвінчук Алена
Лобан Ірына
Лужкоўская Юлія
Лукашэнка Любоў
Лунёва Настасся
Лызо Дзмітры
Ляшкевіч Сяргей
Майсюк Вольга
Малец Надзея
Малочка Таццяна
Маляўка Андрэй
Мандрык Канстанцін
Марзалюк Ігар
Маркелаў Валер
Маркушэўскі Ігар
Марозаў Валеры
Марук Мікалай
Марцінкевіч Ганна
Масла Марыя
Мацкевіч Васіль
Мацулёў Мікалай
Мезяк Віктар
Мельнікава Зося
Мельнікаў Мікалай
Міхайлоўская Вікторыя
Міхалоўская Вольга
Міхалькова Алена
Мудрова Таццяна
Мудроў Вінцэс
Мурашка Надзея
Мусік Святлана
Мухін Ігар Алегавіч
Мухіна Алена
Мяцельская Наталля
Навумік Зінаіда
Наздрына Ларыса

Новік Дзіяна
Новік Марыя
Пабірушка Таццяна
Панкрат Пётр
Паўлініч Ліза
Паўловіч Наталля
Паўлоўская Ганна
Паўлоўская Марыя
Пацялежка Андрэй
Петрыкевіч Валеры
Петрычэнка Аніта
Півавар Кацярына
Піваварчык Ірына
Пінчук Мікалай
Піткевіч Алесь
Пранікава Тамара
Прасольная Вольга
Прывалаў Васіль
Прыстаўка Яніна
Птушка Алена
Пузанкевіч Вікенці
Пянкрат Пётр
Пяткевіч Тамара
Пятровіч Карней
Пятроў Дзяніс
Рабоўскі Валянцін
Разжалавец Ніна
Рамашэўскі Барыс
Савастава Наталля
Салавей Лія
Саламевіч Кацярына
Салдатава Аліса
Сармант Надзея
Сарока Надзея
Саскавец Ала
Свяколкін Антон
Севарынец Канстанцін
Севарынец Таццяна
Сенчанка Наталля
Сідар Павел
Сідарчук Яўгенія
Сідарэвіч Сяргей
Случак Таццяна
Сметаненка Аляксандр
Смольнік Вольга
Станілевіч Б.А.
Станкевіч Вячка
Суднік Алена
Суднік Арцём
Суэла Мікалай
Суверыя Кацярына
Сцяжко Канстанцін
Сцяжэнка Яўгенія
Сяльверстава Святлана
Танія Наталля
Тарасевіч Пётр
Таратуга Аляксей
Ткачоў Максім
Трапашка Аляксей
Тычына Андрэй
Уласюк Юры
Уліцкая Ганна
Усена Уладзімір
Усцімчук Мікалай
Усціновіч Васіль
Фёдарова Ірына
Флярко Сяргей
Хляба Ігар
Цімохаў Сяргей
Цыбулька Аляксандр
Чабатарэўскі Андрэй
Чайкова Ірына
Чаркасаў Л.І.
Чарнавус Мікалай
Чарноў Павел
Чырвоццаў Леў
Чэчат Лілея
Шпірыч Раіса
Штанюк Наталля
Шульчанка Вольга
Шутаў Аляксандр
Шыбоўскі Сяргей
Шэметава
Якавец Т. Я.
Якіменка Кацярына
Янкоў Дзмітры
Ярмушчык Антаніна
Яфрэмаў Алег
Яшкін Уладзімір

Хто ў выбарчых спісах?

Кандыдатам ў дэпутаты па 103-й Дамброўскай выбарчай акрузе ў сталіцы, зарэгістравана прадстаўнік аргкамітэта па стварэнні партыі "Беларуская хрысціянская дэмакратыя" Вольга Кавалькова.

Вольга Аляксандраўна нарадзілася і жыве ў Менску. Праваслаўная хрысціянка, па поглядах - хрысціянскі дэмакрат. Мае вышэйшую адукацыю, скончыла Акадэмію МУС, юрыст. Працавала выкладчыкам па кадравым і жыллёвым заканадаўстве, спецыялістам аддзела жыллёвай палітыкі адміністрацыі Савецкага раёна, юрыстам. Вольга Кавалькова як прадстаўнік БХД неаднаразова ўдзельнічала ў кампаніях у абарону жыцця, супраць аборту, супраць алкагалізацыі насельніцтва. Сп. Вольга брала ўдзел у он-лайн дыскусіі на "Нашай Ніве" супраць аборту.

Хрысціянскія дэмакраты сумесна з экспертамі распрацавалі праект сістэмных рэформаў у эканоміцы, ЖКГ, адукацыі, пенсіях і іншых сферах. Яны прадугледжваюць:

- У сферы аховы здароўя: новае абсталяванне і якаснае лячэнне.

- Адмену платных паслуг у дзяржаўных установах аховы здароўя. Развіццё прыватных медыцынскіх цэнтраў.

- Страховае медыцына: дзяржава і прадпрыемствы размяшчаюць на рахунак кожнага грамадзяніна страхавую суму, а чалавек самастойна абірае лекара і аплачвае яго па-слугі са свайго рахунку.



- Павялічэнне выдаткаў на медыцыну за кошт адлічэнняў у фонд абавязковага медыцынскага страхавання сродкаў ад абарту спіртных напояў, тытунёвых вырабаў, гульнявога бізнесу, штрафаў за экалагічныя парушэнні.

У сістэме ЖКГ: якасныя паслугі з прымальнымі тарыфамі:

- Магчымасць выбару паміж прыватнай альбо дзяржаўнай арганізацыяй, якая абслугоўвае дом. Канкурэнцыя знізіць кошт і павысіць якасць абслугоўвання.

- Скарачэнне чыноўнікаў у аддзелах ЖКГ і міністэрства.

Пенсіі: годнае жыццё, павага і клопат:

- Увадзенне абавязковых назапашальных пенсій. Кожны ўласнік сродкаў у назапашвальным фондзе самастойна распараджаецца сваімі назапашваннямі.

- Перадача ў назапашвальны пенсійны фонд 25% сродкаў ад прыватызацыі дзяржаўнай маёмасці. Інвеставанне

сродкаў у паспяхова вытворчасці, што забяспечыць выплаты сёняшнім пенсіянерам. Старэйшае пакаленне мае права на сваю долю ў створаным іх рукамі нацыянальным багацці краіны.

- Сп. Вольга, ці ёсць у Вас досвед дзейнасці ў абарону інтарэсаў беларускай моў?

- Цягам году мы праводзілі ў Заводскім раёне Менска кампанію "Вучымся па-беларуску". Збіралі подпісы бацькоў, якія б хацелі, каб іх дзеці наведвалі беларускамоўныя групы ў дзіцячых садках. Я не аднойчы наведвала райвыканкам і даводзіла патрабаванні жыхароў раёна. Мы ўнеслі ініцыятыву ад самага пачатку рэгістраваць дзяцей у "адным акне" як беларускамоўных, каб калі яны дасягнуць садковага ўзросту, адпаведныя групы ў садках былі ўжо сфарміраваныя.

Э. Дзвінская.

На фота: Вольга Кавалькова.

У Полацку рамантуюць літару "Ў"



Са спазненнем полацкія ўлады ўсё ж узяліся за рэстаўрацыю аднаго са знакавых помнікаў у Полацку.

Частку помніка, на якой былі адлітыя радкі Рыгора Барадуліна "Ад Ефрасіні, ад Скарыны, ад Полацка па чаўся свет", знялі з пастамента.

Гэты надпіс быў пашкоджаны, і ў такім непразентабельным стане ўнікальны помнік прастаяў некалькі гадоў. Турысты бачылі такую карціну: у самым цэнтры горада, у скверыку на праспекце Скарыны, стаіць незвычайны помнік у выглядзе стэлы, якая магла б служыць і трэлкай сонечнага гадзінніка. На стэле -

увесь беларускі алфавіт, а на крупным "цыферблате" - цытата з верша класіка беларускай літаратуры Рыгора Барадуліна. Аднак словы прачытаць цяжка - літары пакрышыліся.

Нехта з палачанаў мяркуе, што надпіс маглі пашкодзіць вандалы, а нехта - што літары проста не вытрымалі ападкаў ды іншых прыродных з'яваў. Маўляў, вада трапляла ў шчыліны, замярзала і пакрысе разбурала сілёмінавы помнік.

Полацкая, Віцебская і цэнтральная структуры ТБМ забілі трыюгу.

Улетку 2014 года стан

помніка вывучала адмысловая камісія і прызнала, што частковаму рамонту ён не падлягае. Можна толькі адліць яго нава.

Прышоўшы да такіх высноваў, Полацкі райвыканкам абвясціў, што няма сродкаў. Але, як высветлілася, "цана пытання" аказалася не такая ўжо і вялікая - усяго 80 мільёнаў рублёў "старымі грашма". Полацкі выканкам паабяцаў правесці рамонт ўжо ў чэрвені 2016 года, але за работы ўзяліся толькі цяпер. У "Пашпарце аб'екта" пазначана, што рэканструкцыя мае завяршыцца да 1 верасня 2016 г.

Радзіё Свабода.



Гарадзенскія літаратары арганізавалі ў Зэльве кнігарню



Упершыню на зэльвенскім свяце "Ганненскі кірмаш" сябры Гарадзенскага аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў арганізавалі гандаль беларускімі кнігамі. Сваю кнігарню яны назвалі "Кнігі нашых землякоў". На суд зэльвенцаў і гасцей пасёлка свае творы выставілі пісьменнікі Валянцін Дубатоўка, Міхась Скобла, Сяргей Чыгрын і гісторык Алесь Краўцэвіч. Дзясяткі людзей падыходзілі да літаратараў і гісторыкаў, каб набыць сабе кнігі, атрымаць аўтографы і проста пагутарыць з цікавымі людзьмі. Многія пыталися, чаму раней не прыязджалі такія госці, прасілі прыехаць да іх выступіць у Цэнтры культуры, у школах, дзе даўно не



выступалі таленавітыя людзі з іншых рэгіёнаў Беларусі. Аўтары кніг пакідалі свае аўтографы, адказвалі на шматлікія пытанні зэльвенцаў. А людзей даўно хвалюе пытанне: чаму ў Зэльве шмат гадоў адсутнічае кнігарня? Дзе можна купіць такія госці, прасілі прыехаць да іх выступіць у Цэнтры культуры, у школах, дзе даўно не

сёлка фатаграфаваліся на памяць з літаратарамі, мянялі розныя вырабы на кнігі, і проста абдымалі іх і цалавалі, бо, сапраўды, Зэльва ў сябе даўно не бачыла сапраўднай цікавай беларускай кнігі.

Барыс Баль,
Беларускае Радзё Раўцыя,
Зэльва.
Фота аўтара.

У Пагосцішчы ўшанавалі памяць паўстанцаў 1863 года



28 жніўня актывісты з Воршы, Лёзна ды Віцебска ўшанавалі памяць паўстанцаў 1863 года ў вёсцы Пагосцішча Лёзненскага раёна. Актывісты

ўсклалі кветкі да ўнікальнага помніка на месцы апошняга бою паўстанцаў пад кіраўніцтвам камандзіра Аршанскага аддзела Ігната Будзіловіча.

Крыж зрабіў армянскі скульптар. Помнік пастаўлены насупраць месца апошняга бою паўстанцаў на месцы, дзе раней стаяла царква святога Мікалая. Надпіс "За Незалежную Беларусь", зроблены рукой вучаніцы Лёзненскай школы. Месца ўшаноўваецца штогод у дзень пакарання смерцю Ігната Будзіловіча - 28 жніўня.

Паліна Сцепаненка,
Беларускае Радзё Раўцыя.
На здымку: настаўніца Алена Грачышнікава і яе дарослыя вучні.



Краязнаўчае падарожжа "Край, дзе мы жывём"

25 жніўня ў сельскай бібліятэцы вёскі Сейлавічы Нясвіжскага раёна было праведзена краязнаўчае падарожжа "Край, дзе мы жывём".

Распрацоўшчыкам, арганізатарам і вядоўцам імпрэзы выступала загадчыца бібліятэкі Людміла Юрашчык, якая з 4 гадоў хадзіла ў гэтую бібліятэку са старэйшай сястрой, калі тая была загадчыцай, а цяпер сама працуе тут.

Сейлавіцкая бібліятэка вызначаецца высокім узроўнем беларускасці, і само-сабой уся імпрэза ішла па-беларуску. Экскурсавадамі па родным краі выступалі вучні старэйшых класаў Сейлавіцкай школы, а экскурсантамі - вучні малодшых класаў і госці, сярод якіх былі су-



працоўнікі Нясвіжскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Паўлюка Пранузы, сябар Рады ТБМ Станіслаў Суднік, старажыл вёскі (1930 г.) Гелена Міхайлаўна Кувалдзіна з Шыдлоўскіх, настаўніца Сейлавіцкай СШ Валянціна Аляксандраўна Станкевіч, пазт з суседняй вёскі Андрушы Кастусь Праневіч. Наогул, Сейлавічы не самыя бедныя на літаратараў. Сейлавіцкую школу заканчвалі Станіслаў Суднік з саміх Сейлавічаў, згаданы Кастусь Праневіч з суседніх Андрушоў, Тамара Пральгуль і Кастусь Жук з суседняй жа Загур'і. Зараз у Сейлавічах падоўгу жыве пісьменнік Кастусь Нясвіжскі (псеўданім), які мае з Сейлавіч жонку і ўжо амаль што лічыць сябе сейлаўцам.

Перад пачаткам "падарожжа" слова меў Станіслаў Суднік, які пазнаёміў прысутных з апошнімі знаходкамі з вобласці мясцовага краязнаўства і аргументаваў высокую жывучасць гэтай зямлі тым, што самі Сейлавічы па водле археалагічных раскопак чыста славянскія, а Кунаса, да якой 3 км, зразумела, што балцкага паходжання. Класічная мяжа этнасаў.

Экскурсавады распавялі пра пагоркі і вадаёмы, пра хутарныя масівы і невялікія за-

сценкі, якія былі знесены падчас дэхутарызавання і ўліліся ў Сейлавічы. Распавялі пра вуліцы і пасёлкі, што мелі смешныя назвы: Гусіны, Курыны і Нялепаўка.

Г.М. Кувалдзіна распавяла пра прыезд у Сейлавічы ў 1944 годзе Ванды Васілеўскай, знакамітай польскай пісьменніцы, якая вяла агітацыю за ўступленне мясцовых хлопцаў у Армію Людова. Гэта днём. Сама ж мабілізацыя ішла начаці. Прыходзілі польскія партызаны і забіралі. Так забралі яе брата, Чэся Шыдлоўскага. Сказалі: хутка вернецца. Не вярнуўся, але і не прапаў. Жыў па вайне ў Польшчы. Наогул, дзейнасць Ванды Васілеўскай і яе камітэта на нашых землях знаходзіцца як бы па-за ўвагай беларускіх гісторыкаў.

Была згадана і такая важная ў свой час падзея, як прыезд у Сейлавічы Івана Шамякіна. Менавіта Іван Шамякін доўга гутарыў тады са Станіславам Суднікам, пра што канкрэтна - забылася, але не адгаворваў, а заахвочваў да літаратурнай творчасці, можна сказаць стаў хрышчоным бацькам будучага літаратара.

У бібліятэцы была разгорнута мінівыстава малюнкаў выпускніцы Сейлавіцкай СШ Вольгі Храмцэвіч, своеасаблівы рэтра-погляд на мясцовыя краявіды, бо нічога з паказанага на малюнках цяпер не ўбачыць. Са шкадаваннем было адзначана, што прапалі, відаць, ўсе маляваныя дываны сейлавіцкага самадзейнага мастака Юзафа Мысліцкага.

Падарожжа атрымаўся, як тут кажучь, на ўсе сто.
Яраслаў Грынкевіч.





Міхал Шымялевіч

Ранейшае Наваградскае ваяводства¹

(Пераклад Леаніда Лаўрэша)

I.

Міндоўг, літоўскі кароль, у запісе 1259 г. на карысць рыцараў-мечаносцаў апісаў дараваную ім маёмасць: "Nomina autem terrarum hec sunt: Dewone tota, quam etiam quidam Jetwesen uocant, exceptis quibusdam terulis scilicet Sentane, Dernen, Cresmen et villa Gubiniten dicitur..."². У пакаёвых запісах літоўскіх князёў з Казімірам Вялікім ад 1340 г., князі пісалі, што яны землямі ўладзімірскімі, лудзікімі, бельскімі, хэлмскімі і берасцейскімі спакойна валодаць будучы³. У хроніцы Пятра Дусбурга знаходзім апавяд: пад 1314 г. "De Vastatione terrae Crivitiaie et expugnatione Civitatis parvae Nogardiae", каля 1328 г. "De Vastatione territoi Castri Carthe", каля 1304 г. "De Destructioe alodii, seu praedii Dawid de Gartha"⁴. Віганд з Марбурга апісваючы шматразовыя крыжакі наезды на Літву, пералічыў мясцовасці, якія гэтыя наезды закранулі, напрыклад: каля 1376 г. "Similiter Arvisten, Eroglon, Rosgeynen, Gesoven et Pastorensem, unde 6 partes tergarum"⁵. У часы да Ягайлы ў Літве не ўжывалася іншага тэрміну для вызначэння тэрыторыі, акрамя як: "земля", "земліца", "земская ўласнасць" ці "воласць" і "маёмасць". І нават пры Ягайлу, на пачатку хрысціянскай эпохі, у актах, пісаных па-старабеларуску, ужываліся тыя ж тэрміны. Так, у запісе 28 красавіка 1387 г., пералічаны ўладанні, адданыя Ягайлам у валоданне Скіргайлу: "А на сию сторону по Сколеу - город Радунь и уся тая

воласть со всякой службой и уси люди, село и усяки доход". "Сольники и вси люди и уся тья сяло што у Сольниках и в той волости мое село Ивано, што Андрей дзержал"⁶. Першыя акты Ягайлы напісаны на латыні занатавалі новы тэрмін тэрытарыяльных адзінак: *district*, што цалкам адпавядала польскаму "павет" і што было перанесена да нас з Польшчы. Так, у эрэкцыйным акце Віленскага біскупства ад 17 лютага 1387 г. кароль надзяліў біскупа "districtum Dubrowno", "districtus quoque Werki et Vaxti", а ў прывілеі на права і свабоды якімі ліцвіны надзяляліся 22 лютага таго ж года, засведчыў, што ставіць у кожнай кашталіні і павеце ці акрузе (Castelania et districtu vel territorio) па аднаму судзі для разбору праў польскім звычай⁷. Адтуль пачало стала ўжывацца слова "павет" - разам з старымі назвамі "воласць", "земля" і г.д., новая назва замацавалася за рознымі тэрытарыяльнымі адзінкамі. Паведам называлася і дробная княжацкая ці панская воласць, і баярская акруга і, нават, групы з некалькіх дзесяткаў вялікакняскіх валасцей, якія падпарадкоўваліся цэнтральнаму ўраду ў Вільні ці Троках. Згодна з валоцнай уставай 1558 г. Віленскі павет абдымаў воласці вялікага князя: Браслаў, Опсу, Дзісну, Даўгялішкі, Ляхавічы, Гайны, Краснае Сяло, Маркава, Дуніловічы, Ушпаль, Пеняны, Абель, Уцяны, Анікшты, Вількамір, Валожын, Больнікі, Ліду, Трабы, Геранёны, Вільню, Наваградка, Цырын, Менск, Крэва, Ашмяны, Меднікі, Лю-

баў, Раканішкі, Віршупы. А Троцкі павет: Берасце, Мілейчыцы, Мельнік, Ласічы, Драгічын, Камянец, Гарадок, Высокі Тыкоцін, Кнышын, Забелле, Мсцібаў, Зельву, Воўпу, Ваўкавыск, Лыскаў, Міжрэчча, Слонім, Ласосну, Байкевічы, Беліцу, Ожу, Пералом, Перавалоку, Васілішкі, Астрыну, Мерач, Каныву, Дубічы, Радунь, Эйшышкі, Вароны, Валкенікі, Лейпуны, Аліту, Сімну, Біржаны, Дарсунішкі, Коўню, Румшышкі, Кармілаў, Самілішкі, Жыжморы, Зослі, Трокі і Гародна⁸.

Начальнікаў княскіх гарадоў хранікеры-крыжакі ў XIII і XIV ст. тытулявалі "capitaneus" і "castelanus": "In hoc Castro (Colayne) fuit Surminus Capitaneus" (1290 г.); "Invenerunt XXX viros per David Castellanus de Gartha" (1314 г.)⁹. Потым назвы гэтых пасад трансфармаваліся ў "старасту" а ў княжых сялян - у "цівуны".

Уся славяншчына, а з ёй і Літва, сваіх кіраўнікоў і ваенных правадыроў называла ваяводамі. Знаходзім пра гэта ўзгадка, напрыклад, у Іпацьеўскім летапісе, каля 1259 г.: "Се бо быша люде Миндовгови, воевода же их Хвал, иже велико убиство творяше земле Черниговской, и Сурвид Рушковиц", каля 1262 г.: "двугарать воева тое же недели литовская около Мельницы и с ними воевода Гюдяминович Комдижат"¹⁰.

У Гародле над Бугам 2 кастрычніка 1413 г. кароль Уладзіслаў Ягайла і вялікі князь Аляксандр Вітаўт, надаючы, з прыроджанай іх дабрыней і ласкаваасцю літоўскім

землям вольнасць, ласку, свабоду, ехемпрэ і прывілеі, устанавілі ў Літве тыя самыя што і ў Польшчы пасады, установы і управы, гэта значыць у Вільні і Троках ваяводаў і кашталінаў. Нованазваныя санюнікі ўжо ў тытуле сваёй годнасці сталі разам з біскупам віленскім, першымі сенатарамі, панами-радай ВКЛ. Потым колькасць сенатараў стала павялічвацца праз наданне асобам, часцей каралём і вялікім князем годнасцей і тытулаў, якія ў Кароне давалі права на атрыманне сенатарскага крэсла.

II.

У 1428 г. князь Вітаўт запісаў Наваградка з яго паведам - "terram castrumque Nowogrodek Lithuanicum cum toto districtu Nowogrodensi" - пажыццёва, у якасці пасагу сваёй жонцы Ульяне. Згодна з гэтым запісам, у склад Наваградскага павета уваходзілі двары і вёскі: Новае Сяло, Гарадзечна, Брэтона, Басіна, Паўбераг, Дзялятычы, Любча, Асташын, Нягневічы, Паланая, Карэлічы, Сверхань, Цырын, Палонка, Пачараў, Лахва і Бобр, акрамя двароў і валасцей, якія дзяржалі князі-леннікі¹¹. Аднак не доўга валодала гэтым княгіня Ульяна: 19 чэрвеня 1431 г. у дамовы князя Свідрыгайлы з ордэнам сярод сведкаў прысутнічае "Petraschnis Montegardowicz", стараста наваградскі. Потым хутка, да 2 верасня 1432 г. рэзідэнт ордэна пры двары вялікага князя літоўскага Райбеніч, вайт братыньскі, у сваім лісце ўзгадвае камандуючага збройнымі сіламі ў Літве Пятрашу "Petrasse", ваяводу наваградскага¹². У той час Петраш Манцігердавіч, відавочна, быў ваяводам наваградскім, пра што сведчыць прывілей вялікага князя Жыгімонта ад 28 верасня 1432 г., на тым прывілеі як сведка запісаны "Petrasstho Montigerdowicz Palatino Nowogrodensi"¹³. Але часцей Петраш Манцігердавіч быў тытулаваны толькі земскім маршалакам. Апошні раз ён быў названы ваяводам наваградскім у наданні каралём Казімірам Ягайлавічам маёнтка Сямашку Епіфанавічу ў Луцкім павеце 4 студзеня 1452 г.¹⁴.

Згодна з каталогам Адама Банецкага наваградскімі ваяводамі да пачатку XVI ст. былі:

Марцін Гаштольдавіч, 1464-1471 гг.
Міхал Монтавіч, 1483-1483 гг.
Солтан Аляксандравіч, 1486-1487 гг.
Мікалай Радзівілавіч, 1488-1490 гг.
Юры Пацавіч, 1492-1496 гг.
Ян Юр'евіч Забарэзінскі, 1496-1498 гг.
Іван Літавор Забарэзінскі, 1496-1498 гг.
Князь Сямён Юр'евіч

Гальшанскі, 1500-1501 гг.

Пётр Глябовіч, 1502 г.
Альбрехт Гаштольд, 1503-1506 гг. У гэтым 1506 г. ён "мужна наваградскі замак абараніў ад татараў"¹⁵.

У 1507 г. Наваградка з усімі наваградскімі ўрадамі, з ключом і гарадам даў кароль Жыгімонт I у пажыццёвае валоданне князю Івану Глінскаму, які быў перад тым кіеўскім ваяводам. У сваім прывілеі кароль пісаў што пакіне за князем Глінскім ягоную чэсць і месца ваяводы кіеўскага, якое ён займаў у часы панавання ягонага каралеўскага брата - караля Аляксандра, што ён можа заўжды пісацца ў сваім тытуле наваградскім ваяводам і каралеўскім маршалакам, а сярод паноў-рады ВКЛ займаць места каля пана старасты жмудскага¹⁶. Князь Іван Глінскі тытулаваўся наваградскім ваяводам: у 1508 г. ён далучыўся да бунту які ўзняў ягоны брат князь Міхал Глінскі і эміграваў у Маскву.

Пасля Глінскага наваградскімі ваяводамі былі:

Альбрехт Марцінавіч Гаштольд, 1508-1509 гг.
Ян Янавіч Забарэзінскі, 1510-1530 гг.
Станіслаў Гаштольд, 1530-1541 г., муж Барбары Радзівіл.
Рыгор Осцік, 1542-1544 гг.
Аляксандр Хадкевіч, 1545-1547 гг.
У 1551 г. выконваў абавязкі старасты князь Іван Андрэевіч Палубінскі.
Іван Гарнастай, 1551-1558 г.
Павел Сапега, 1558-1579 г.¹⁷.

З канца XV ст. да 1569 г. наваградскія ваяводы кіравалі вялікакняскай маёмасцю ў Наваградскім павеце. Згодна з Мацеём Любаўскім¹⁸ у тыя часы ў Наваградскі павет уваходзілі двары і воласці: Гарадзечна, Брэцін, Басін, Любча, Асташын, Нягневічы, Паланая, Карэлічы, Сверхань, Цырын, Ляхавічы, Сваротва, Няўдзея, Чэрніхава, Гарадзішча, Палуужа, Крошын, Свяцічы, Дорагава, Шчорсы, Сянно, Жухавічы, Вяда, Масты, Углі і Ваўканоча.

Воласці, двары і замкі гаспадарчыя: Слонім, Ваўкавыск, Ліда і інш. з іх паведамі ў той час кіраваліся каралеўскімі намеснікамі, якія таксама, як і наваградскія ваяводы, уваходзілі ў каралеўскую раду. Што датычыць каралеўскай земскай службы, дык усе гэтыя воласці, двары і замкі ўваходзілі ў склад вялікага Віленскага павета і былі падпарадкаваныя віленскаму ваяводу. Згодна з ухвалай віленскага сойма ад 1 траўня 1528 г., гэты вялікі віленскі павет складаўся з абшараў якія былі ўласнасцю князёў ВКЛ, на гэтых абшарах стаялі двары і замкі гаспадарскія а таксама паселішчы гаспадарскіх баяраў якія былі абавязаны да вайско-

вай службы, у тым ліку і гаспадарскі замак Наваградак, з яго сакольнікамі, садоўнікамі і кухарамі.

Каля Віленскага павета з такімі жа ваяводскімі паўнамоцтвамі існаваў Троцкі павет, у склад якога, між іншым, уваходзілі Ваўкавыск і Слонім¹⁹.

III.

Віленскі сойм 1565-1566 гг., рыхтуючы грунт да злучэння Літвы з Каронай, між іншымі рэформамі, які мелі за мэту ўніфікаваць адміністрацыйнае дзяленне і сістэму кіравання, падзялілі ВКЛ на трыццаць паветаў, з якіх утварылі трынаццаць ваяводстваў. У склад Наваградскага ваяводства ўвайшлі павеці: Наваградскі, Слоніцкі і Ваўкавыскі²⁰. У такім складзе Наваградскае ваяводства існавала да ўпадку Рэчы Паспалітай. Ваяводам новаўтворанага ваяводства аўтаматычна стаў тыхчасовы ваявода Павел Сапега, будучы сенатар супольнага сенату абодвух народаў. На другога сенатара Наваградскага ваяводства - кашталіна, ад караля Жыгімонта Аўгуста ў 1566 г. намінацыйна атрымаў пан Рыгор Валовіч, у той час каралеўскі маршалак, стараста слоніцкі і мсцібоўскі, гараднічы гарадзенскі, дзяржаўца эйшышскі, каняўскі, вораньскі, дубіцкі і зельвінскі, пасол у Маскву ў 1563 г.²¹. На Люблінскім сойме 1569 г. наваградскі ваявода атрымаў у сенате дваццаць другое крэсла, пасля ваяводы бельскага і перад ваяводам плоцкім, а наваградскі кашталіна - васемнаццаце, таксама, паміж кашталінамі бельскім і плоцкім²².

"Кароткая дэкларацыя аб кіраванні, уладзе і прэрагатывах некаторых Іх Мосцей Паноў Сенатараў, дзеля тых, хто гэта ведаць прагне", далучана да пачатковай часткі віленскага выдання Статута Літоўскага ад 1693 г., пра ваяводаў і кашталінаў, паведамляе: "Ваяводы, жоны з іх ёсць *Principes creati, найперш на сваім месцы ў Сенате засядае. Ёсць таксама гетманам свайго ваяводства і сваю ўладу не ўжывае толькі падчас паспалітага рушэння з-за вострай пацярэбы ў бяспецы дзяржавы. Кашталіны, у некаторых ваяводствах чатыры, тры, а найменш два, якія таксама падчас паспалітага рушэння над шляхтай свайго павету маюць уладу і ў сваёй ваяводстве ёсць намеснікамі". Па-за гэтым, ваявода ў сваім павеце ваяводскім, якім як раз і быў Наваградскі павет, выконваў звычайна абавязкі гродскага старасты. Пры адсутнасці ваяводы, рэпрэзентаваў Наваградскі павет і ўзначальваў наваградскія соймікі наваградскі падкаморы, як другая асоба ў павеце пасля ваяводы.*

(Працяг у наступным нумары.)

¹ Szymielewicz Michal. Dawne wojewodztwo nowogrodzkie // Ziemia Lidzka №2-1938. S.19-21.; № 3-1938. S.31-32.; № 4-1938. С. 43-45.; № 5-6-1938. С. 63-65.

² Danilowicz, Skarbiec. I, Nr. 181.

³ Ibid. Nr. 361, 362.

⁴ Petri de Dusburg. Chronicon (1679.). 381, 399, 413.

⁵ Wigandi Marburgensis, Chronikon (1842.), 208.

⁶ Teodora Narbutta, Pomniejsze pisma histiryczne (1856.), 104.

⁷ Ks. J. Kurczewski. Kosciol Zamkowy, II., 8-11; Danilowocz, Skarbiec, I., Nr. Nr. 538 i 539.

⁸ Rus. Istor. Bibl., XXX (1914.) 563-564. Прафесар Леантовіч у сваёй працы "Очерки истории литовско-русского права" (С-Пб., 1894. С. 317) цвердзіў, што тэрмін "павет" ужываўся яшчэ з часоў Гедзіміна, спасылваючыся на ліст Альгерда ад 1337 г., які пацвярджаў набыццё яго дваранінам Рыгорам Тункелем зямлі ў павегах Эйшышскім і Радунскім. Гэты ліст быў апублікаваны ў "Skarbcu" Даніловіча (I., №352). Любаўскі ў "Облостном делении..." цытуе ліст кар. Казіміра ад 1486 г. да гарадзенскага намесніка кн. Аляксандра Юр'евіча: "Ты, княже, прыслал к нам Тункелем сорок коп грошей без двух грошей" і запіс у кнізе выдаткаў кар. Жыгімонта, выплаты Алешку Жыватаву коп "у Тункеля з подданных" (С.498.). У Адама Банецкага - Poczet Rodow, 353. знаходзім: "Тункель ці Тункялевіч д'як (пісар) Казіміра Ягайлавіча ў гадах 1482-1486, атрымаў ад Аляксандра Яг. вёску ў Драгіцкім павеце, якую наступны кароль Жыгімонт надаў у 1510 г. Ігнацевічу. Той жа самы Тункель быў арбітрам у справе княгіні Слуцкай з Філарэтам, архімандрытам Пячэрскай лаўры ў Кіеве. Ягоны вырак пацвердзіў кароль Жыгімонт у 1524 г.". Беручы пад увагу звесткі пра Тункеля і тое, што згаданы ў лісце Альгерда ў 1337 г. Януш Касцевіч быў радунскім намеснікам у 1490-1530 г. (згодна з Банецкім), можна зразумець, што лісты выданы не Альгердам, а Жыгімонтам I у 1517 г.)

⁹ Petri Dusburgi. Cronikon (1679.). 313, 381.

¹⁰ Poln. Sobr. Rus. Letop., II., (1908.). 840, 856.

¹¹ Prochaska. Cod. epistol. Vitoldi. Nr. MCCCXXI.

¹² Danilowicz. Skarbiec. II., 1621.

¹³ P. Dabinski. Zbor praw etc. (1788.). 3.

¹⁴ Акты Юж. и Запад. Рос., I., (1863.). № 28.

¹⁵ A. Boniecki. Poczet Rodow. XLIV.

¹⁶ М. Любавский. Обл. Дел., 126-127.

¹⁷ A. Boniecki. Poczet Rodow. XLIV-XLV.

¹⁸ М. Любавский. Обл. Дел., 128-133.

¹⁹ Рус. Истор. Библ. XXXIII. 7-109.

²⁰ И. Лаппо. Лит. - Рус. Повет. (1911.). 58.

²¹ Лаппо. Вел. Кн. Лит. (1901.). 136.

²² Vol. Leg., II. 93.

Паэтычная творчасць Зьніча (Алега Антонавіча Бембеля) - непаўторная і самабытная з'ява ў беларускай літаратуры.

Нарадзіўся Алег Бембель у 1939 годзе ў сям'і вядомага беларускага скульптара. Таленавіты навуковец, ён быў выгнаны ў 1980-х гадах з Інстытута філасофіі і права АН БССР за напісанне неабароненай дысертацыі, якая была прызнаная "нацыяналістычнай". Пасля атрымаў ярлык "дэсідэнта" за выдданую ў Лондане працу "Роднае слова і маральна-эсэтэтычны прагрэс". Зборнікі вершаў "Малітвы за Беларусь", "Саната ростані" (1988), "За мурам: Саната вяртаня" (2007) выйшлі пазней. А сам А. Бембель у 1996 годзе стаў манахам і жыў у Свята-Успенскім Жыровіцкім манастыры (дзе і цяпер жыве вось ужо 20 год). Вось што пра сябе піша сам А. Бембель (Зьніч) у 2015 годзе:

"У свеце я быў грэшным Алегам 62 гады і 2 дні. Потым з'явіўся інак Мікалай, які пабыў з намі 12 гадоў і 2 месяцы. А замест яго прыйшоў немаўлятка Іаан, якому ўсяго другі гадошак". Зараз Алег Бембель носіць царкоўнае імя айцец Іаан, тлумачыць, што новае імя дало яму новага нябеснага ахоўніка. У 2015 годзе выйшла кніга Зьніча з выбранымі публікацыямі розных гадоў "Шляхам сумоўя". Дадамо, што паэт Зьніч яшчэ выдае шматлікія "Жыровіцкія лісткі", куды таксама ўключае свае вершы на беларускай мове. Наогул, пра яго кажуць: "Ён - выспа беларускасці ў моры Маскоўскага Патрыярхату".

Паэт Зьніч сваёй творчасцю дапамагае нам, беларусам, плыбей пазнаць сябе. Бел-чырвона-белы сцяг ён бачыць у аблачэнні праваслаўнага архірэя з бел-чырвона-белай стужкай. Ад гэтага сімвала Зьніч не адмовіцца і на Старшнім судзе. Ён кажа: "Аблачэнні святароў, упрыгожаныя колерамі Плашчаніцы ўкрыжаванага і ўваскрэслага Богачалавека Хрыста. І калі ў мяне пытаюць, дзе "жыве Беларусь", кажу - глядзіце на святочныя аблачэнні праваслаўных патрыярхаў ды архірэяў. Такім чынам Беларусь пакрыта Хрыстовымі колерамі, як нацыянальным сцягам! Дзяржаўныя сцягі могуць мяняцца ў залежнасці ад палітычных варунаў. А пад нацыянальнымі плямёнамі пойдучы і на Страшны суд. Мы гэтымі колерамі набліжаны да Хрыста і павінны прайсці ўвесь Яго зямны шлях - ад укрыжавання, ганення, знявагаў, пакут да крыжовай смерці і Уваскресення". Прыведзеная цытата сведчыць аб тым, што Зьніч ставіць знак роўнасці паміж беларускасцю і Боскасцю, Святасцю. Паэт вучыць нас шукаць Радзіму ў святых месцах і святых кнігах:

"У вогнішчах і хмарах дыму -
Ад кніг святых і месц святых -
Зубілі мы сваю Радзіму -
Сляпыя, што вядуць сляпых..."
(**"Роўнаапостальны Уладзімір"**)

Паэзія Зьніча незвычайная ўжо хаця б тым, што ў манастыры прыходзяць людзі, як кажа сам паэт, "у стане спавядальным, дзеля сустрэчы з Богам". Вось чаму вершы Зьніча блізкія да малітваў за Беларусь, за яе людзей:

"...зямную сцяжыну завершы
раскаяным сэрцам, найперш...
маленні - вышэй за вершы...
хай стане маленнем верш!..."
(**"Зямную сцяжыну..."**)

Гэтыя вершы - малітвы вучаць нас будаваць Царства Нябеснае ўжо тут, на роднай зямлі, найперш у сваёй душы і сэрцы:

"Вораг распальвае недавер,

Паэтычная творчасць Зьніча

Каб з памяці грэшніка сцерці.
Мы маем Вечнае тут і цяпер -
Царства Нябеснае ў сэрцы!"
(**"Вораг распальвае недавер"**)

Каб гэтая задума збудаваць у сабе Нябеснае Царства здзейснілася, трэба, раіць паэт, мець чыстае сэрца, бо толькі ў яго прыходзіць Госпад, які прамаўляе з вершаў Зьніча:
"... і чую Голас:
- ... чадо, у жыцці,
надораным асобам і народам,
я Сам абмежаваў Сваю свабоду:
я ў сэрцы чыстыя магу ўвайсці..."
(**"... як на душы цямней..."**)

Клапоцячыся пра захаванне беларускай нацыі, Зьніч піша, быццам перадае спадчынны заповіт нашчадкам:

"... будзь са Хрыстом...
хай поўняць тваё сэрца -
Ягоны Прыклад... Слова ...
Плоць і Кроў...
... і ты ніколі не спазнаеш смерці -
бо Смерцю смерць
перамагла Любоў..."
(**"Апошняму беларусу"**)

"Будзь са Хрыстом", - гэты наказ як выратаванне. Як дапамога ў цяжкую хвіліну, як мудрая парада гучыць з вуснаў паэта, быццам ад Самога Бога.

Айцец Іаана, паэт Зьніч, мае моцнага нябеснага ахоўніка Іаана Багаслова-апостала Ісуса Хрыста. Іаан Багаслоў - аўтар аднаго з чатырох Евангелляў. Таксама Новы Заповіт уключае ў сябе такі раздзел, як "Адкрыццё Іаана Багаслова", дзе прадказана будучыня свету і ў тым ліку "зорка перадсонная - Палыні" - Чарнобыль.
"... сцэран гісторыі напісаны даўно -
змірэнным Іаанам Багасловам,
узлюбленым Апосталам Хрыстовым:
як камень, грэшны свет ідзе на яго..."
(**"Ліст абуранаму сябру"**)

І толькі "ўсё Сваёй Галгофай
Божы Сын пакрыў",
"Нам толькі крыж
маленькі застаецца,
Што носім,
не здымаючы, ля сэрца..."

Разумеючы сваю місію ў зямным жыцці як вайну "з самім антыхрыстам", інак Мікалай заўсёды на перадавой. Ён піша пра сябе і братаў-манахаў:
"...ваенныя карэспандэнты,
наш поспух - лінія агню...
наш павадыр - матыў "temento"... -
што апявае вышыню..."
(**"Грукоча..."**)

Словамі "Memento mori" ("Памятай, што прыйдзеца паміраць") манахі віталі адзін аднаго ў Сярэднявеччы, прымушаючы задумацца над важнасцю таго, каб пражыць жыццё Богадагодна:
"... нам не відаць зямнога раю...
тут мы заручаны журбе...
даруем тым, хто ў нас страляе...
Гасподзь прытуліць - да Сябе..."

Верным, хоць і блудным сынам паўстае лірычны герой Зьніча ў вершы "... Радзіма мая, Беларусь". Ён заклікае - просіць у журбе сваю "зямную" Айчыну, каб прымусіла сябе маліцца, бо "агеньчык твой дагарае". Усхвалявана гучаць радкі верша-малітвы за Беларусь. Болям напоўнена кожнае слоўка, клопатам аб бым, каб дзеці не забывалі сваю зямельку-маці,



скалечаную і знявечаную, але адзіную, родную.

"... Айчына зямная мая,
хто прысна цябе памінае?
Як рэха забранага раю,
Пальням услана Зямля..."

Царкоўнаславянскае слова "прысна" (пастаянна, няўпынна) быццам падкрэслівае тую думку, што паэт і сам не заўважаў, як "маленнем" стаў верш. Ды і як не маліцца на тую зямлю, якая нарадзіла столькі "летуценняў", хоць і "пабітых!?" Зніч - паэт і Радзіма - гэта адзінства, якое кідае свету "выклік сляпы", бо ў гэтым адзінстве спялее любоў, жыве душа паэта, святая ад самаахвярнай любові да Бацькаўшчыны, - "адзіны нятленны набытак".

Вось за такую душу Бог-бацька скажа свайму блуданму сыну:
"...сын Мой, прыходзь...
Я й з некла цябе чакаю..."

Жыццёвы вопыт не адразу падказаў паэту шлях ад "Спакуснапрыгожых" зямнога "жыцця берагоў" да Тайнаў Бога. Гэты шлях патрабуе шмат пакутаў і любові, што толькі можа ажывіць, уваскрэсіць сэрца паэта, якое ад перажытага ператварылася ў камень. Жывучы ў Жыровічах, у Божым Доме, паэт малое карціны свайго быцця тут:

"... Дом Божы -
ля каменя сэрца майго...
... і грукое ў гэты камень Хрыстос...
І пільна ўзіраецца,
быццам за краты... -
... але вобраз Божы,
грахамі распяты, -
ў труне майго сэрца
яшчэ не ўваскрос..."
(**"... ад бэзавых пахаў..."**)

Сэрца сумавала, апрадалася ў змрок, "у жалобныя - чорныя строі", яму было "скрушна і вусцішна" ў манастыры. Лірычны герой Зьніча адчуваў сябе "на разломе між светам і мурам". Гэты "разлом" быў вынікам той барацьбы, якая ішла ў самім этавым сэрцы, што пальмяна патрабавала, марыла аб тым часе, калі "Канстытуцыяй Радзімы зноў стане Божы Заповіт". І ўжо ў вершы "Мова" гучыць матыў ачышчэння душы "музыкай Слова ў Храмах", паэт славіць славянскія мовы, якія толькі з Богам, "твораць прастору й святло", "сумоўе культур". А без Бога ўсялякія "языкоеды" здзекуюцца са святой "Крывіцкай мовы", пытаючы, дзе існуе такая мова. Для паэта яна была і ёсць заўсёды.
"... і Літургічнай... і дзяржаўнай...
і мовай чыстае красы,
што лашчыць ружы й верасы..."

яна была - з часін прадаўніх..."
(**"... а дзе абшар Крывіцкай мовы?"**)

Гэта "Мова Плашчаніцы", гэта "Мова на Крыві". Пішучы з Вялікай літары словы, аўтар падкрэслівае іх сэнсавое падабенства. А таксама значную ролю, якую яны адыгрываюць у жыцці роднага краю. Паэт мае права напісаць гэтыя радкі, разумеючы і ведаючы гісторыю роднай мовы і яе самаахвярных патрыятаў.

Зніч піша: "Плашчаніца - гэта першы мой Бел-Чырвона-Белы сцяг!" Пры гэтым ён звяртаецца да святых роднай зямлі, каб процістаяць тым, хто пагарджае яго роднай мовай. У наш час, піша Зьніч,
"... у час, калі зорка Палыні дабівае
пыхлівай грахоўнай гісторыі гмах,
Патронку Святой Беларусі згадаем
І вернемся з Ёй -
на ратункавы Шлях..."
(**"Шляхам Святой Еўфрасіні"**)

Добра ведаючы гісторыю Беларусі, паэт Зьніч, як крыж, нясе грахі бацькоў, прашчураў. У ім гучыць "голас успамінаў, нібы з магілы ўсіх вякоў". Веды пра мінулае становяцца каменем на сэрцы. І толькі "Дух Святы аблашчыць сэрца", вызваліўшы яго праз пакаянне ад цяжару мінулых грахоў і ўспамінаў Інак Мікалай, стаўшы вольным ад пакутаў, даруе і Радзіму "даўнія грахі" гісторыі, "братняй Польшчы яе шляхотныя грахі", Нямецчыне змірэннай даруе "Марсавы грахі", "Ватыкану палітыканскія грахі". І гэта не словы, гэта выражэнне той палёгкі, якая пануе на душы пасля таго, як манах Зьніч пачаў жыць па Боскім прыказанні: "Ойча, я ворагаў люблю!" Сам жа пра сябе, пра свой паэтычны талент Зьніч сціпла напіша:
"Я ўхілюся ад сірэнаў...
І падымуся ад сахі..."
(**"Грахі гісторыі"**)

Гэтыя радкі сведчаць аб тым, што боскія галасы сірэнаў, слава не для паэта Зьніча, бо ён, як і яго продкі, зноў і зноў хоча ўзвышацца ад сахі, ад працы. Іншы шлях не для Зьніча. Душа якога ўсё больш патрабуе малітвы і працы, таму ён звяртаецца да чытача з просьбай:
"Душы ўзарэм рупліва. Як арты.
Малітваю і працаю зацятай..."
(**"Перамога будзе за намі"**)

Але, бадай, самы вялікі боль адчувае інак Мікалай, айцец Іаан, з-за таго, што жанчыны забываюць у сваім улонні дзетак-немаўлятак. У Беларусі, напрыклад, за 2001 год дзяўчатамі, маладзейшымі за 18 год, зроблена 81 тысяча абортаў. Паэт піша ў вершы "... пасля Вялікай Айчыннай":

"Кроў ліецца ў касметыку...
Ў лекі амалажэння...
Некаму поўніць кішэні...
Некаму "бізэтыку..."

Паэт Зьніч прыводзіць канкрэтныя звесткі, ад якіх халадзе сэрца: маленькія цельцы немаўлятак, знішчаныя абортані, становяцца лекамі для амалажэння. Так "пад бомбамі бясоўскае свабоды", якая не абмяжоўвае ў Беларусі абарты, "узыходзяць на Галгофу -
ў сконны час,
павольна - праваслаўныя народы..."

Антыхрыст радзіць светам, у якім зноў распятыя дабрныя, чалавечнасць, любоў, святасць, родная мова:
"...напагатове каты і цвікі...
Хрыстос Сваіх наследнікаў чакае...
І - як дарожка цэрнікам да Раю -
Рассыпаны ў нябёсах васількі..."
(**"... з гісторыі гаротнай без прыўкрас"**)

Зоркі-васількі ў нябёсах сведчаць аб пакутах беларусаў, якія вядуць у бессмяротнасць, аб нязломнасці іх надзеі і веры ў свой народ.

Уздзімае паэт і праблему існавання хрысціянства. Калі "дэманскі хаўрус" неапаганскіх рэлігій спраўляе бальведзьмаў, дзе Беларусь параўноўваецца з вомак тайфуна - адзіным спакойным месцам у кругавароце грамадскіх падзей, ідыліяй чалавечага існавання. Каб паказаць сур'езнасць праблемы, Зьніч узгадвае гунаў - качавы народ, які ў IV стагоддзі рабіў разбуральную набегі з Азіі на Усходнюю Еўропу:
"... гори, чым пад даўнім Гунам
сёння плямёнам Хрысціянскім...
у шабасе неапаганскім
Русь Бялая - вока тайфуна..."
(**"...дух Лейбы..."**)

Слова "паганяны" ў вершак Зьніча мае значэнне - нячыстыя рэлігійна, побач стаіць слова "расхрыстаныя", якое быццам сведчыць аддаленне ад Хрыста. Аднак аўтар сцвярджае, што там, дзе "малітва і трывога", там "Сам Уваскрэслы Хрыстос". Выказваючы пыбокую пашану праваслаўю, паэт Зніч называе яго "Богачалавецтвам", бо Хрыстос - гэта Богачалавек.
"- ... як уваскрэсіць чалавецтва?...
- Богачалавек - пусціць у сэрцы..."

Вобраз Хрыста дапамагае раскрыць сутнасць паэта Зніча. У вершы "Касавінка і мы" апавядаецца пра двух разбойнікаў, якія былі распятыя побач з Хрыстом (так узнікла касавінка на праваслаўным крыжы). Адзін з разбойнікаў памёр без пакаяння, а другі раскаяўся ў зробленых грахах, таму трапіў з Хрыстом у рай.
"... а трэці, пушчаны на волю
замест распятага Хрыста,
ён намі незаўважна стаў -
гісторыяй і нашай доляй..."

Злучыўшы ў сабе рысы разбойніка і Хрыста, паэт Зьніч сведчыць аб трагічнасці чалавечага лёсу і аб бясконцасці самаахвярнай любові Хрыста да людзей. Як лёгка чалавек можа парушыць касавінку на крыжы або сваім гучом, або святасцю. Як афарызм гучыць верш Зьніча "Бліжням":

"...дэман не можа тварыць:
лёс яго - толькі бурчыць...
помні не мімаходзь:
Творца - адзін Гасподзь...
Дзеюць і Той, і той -
Нашай з табою рукой..."

(Заканчэнне на ст. 8.)

Паэтычная творчасць Зьніча

(Заканчэнне. Пач. на ст. 7.)

"Дух чалавечы ратуецца ў царкве", - напіша Зьніч у вершы "Гімн Беларускай Русі". Узгадаваўшы дух, схіліўшыся ў журбе, смуткуючы па загінуўшых, ён заўважае, што жыве Беларусь у вершах Зьніча. Уваскрасае і герб Пагоня пад бела-чарвона-белым сцягам Хрыста - нацыянальным сцягам беларусаў:

"... ля сэрцаў, сляных і глухіх,
крывавачы губы і скроні,
лятуць і лятуць тыя коні...
па гонях сваіх і чужых...
... лунаюць бель-чырвань і бель
у золаце і блакіце...
то - нібыта золак у жыцце -
ўзыходзіць Царквы карабель..."

("Гімн Беларускай Русі")

Жыве Беларусь у душах тых, што "са смерці паўсталі", але паэты патрыёт бачыць, як фізічна знішчаюцца тыя, хто не змог духоўна ўратавацца. Зніч непакоіцца пра тое, як вярнуць надзею сваёму народу, калі "першыя класы пусцеюць... могілкі - жах!.. як растуць... на будучыню надзею - як Беларусі вярнуць?.."

Адказ на гэта пытанне гучыць у вершы "Цнота", дзе паэт піша, што шчасце Бог "даў у цэласці", а мы яго шукаем у частцы, дзе кожнага з нас паасобку "джаляць шалы і жарці". Трэба быць разам, каб даць адпор "ворагу", які завецца д'яблам. Чалавек жа павінен быць адкрытым для іншых, "каб ангелы радасна нас віталі - ўсе крыўды з сэрца выкінем вонкі... усё - забылі... - усё - даравалі... і пачынаем дзень - з чыстай старонкі!.."

("...каб ангелы")

Але самы важны наказ ад Зьніча гучыць у вершы "Беларусам", каб кожны з нас зразумеў, што выратавацца зможам толькі з Хрыстом: "Божа, зразумець дапамажы - нам і ўсім зямнымі заканадаўцам: мы - у часе й вечнасці - мы - і на Фаворы... і на Кражы..."

Паэт зноў і зноў нагадвае нам: "Царства Нябеснае ўнутры нас". І гэтым сцвярдэннем прасякнута ўся творчасць Зьніча, нават жаноцкая тэма - тэма каханьня. Паэт абраў сабе псеўданім Зьніч, што абазначае свяшчэнны агонь. Жанчына ў яго паэзіі - гэта знічка. Пра сябе паэт піша: "...стварыў Гасподзь Зьніча - свабодным... - як зародак птушкі ў скарлупіне... ад пачатку ўклаў яму нязводны рытм народзін - выраяў птушыных..."

"Зьніч знікае і ўзнікае - раптам", ён шчаслівы ў вечнай "сябрыне выраю і раю". Сваім сэрцам Зьніч прыдумаў сабе ў птушынай сябрыне залатую птушку, вольную, як і сам паэт:

"... а аднойчы Зьніч сасніў у яве
залатую птушку - у няволі...
і ў рыфмах - выпусціў на волю...
рай і вырай - сэрцам унавію..."

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

Калі Зьніч - гэта нязгасны свяшчэнны агонь, дык жанчына гэта тая, якая замірае "ў надхмарным каханні". Яна "знічка - зорка, якая падае і ў каханні хутка згарае. І тым не меней, "ёсць!.. - у сэрцы рай..." Паэт апісвае гэты рай у сэрцы:

"... абяздоленая... неспатоленая...
заняволеная - вельмі рана...
- адпусці мяне..., адпусці мяне...,
адпусці мяне - мой каханы..."

Зямное каханне Зьніч называе "агнём іншасветным ў акрасе вяр'яцтва й тугі", гэта каханне сваёй самаахварнасцю спальвае жанчыну, як свечку!..

"... ліляю ў вір я ўпала
і ў пльнях надмарных лячу...
о, Божа, мне гэтага мала...
запальвай мяне, як свячу!.."

("...шукваю адчайна й цяжка")

Зямны свет Зьніч называе "горным", сумным і бядотным, аднак каханне наталіе гэты свет "бліскавіцамі святла", якое прытушвае свяшчэнны агонь паэтавага сэрца, каб разгарэцца там з новай сілай ачышчэння душы. Вось што піша Зьніч пра місію жанчын у яго жыцці: ...

"... пакутліва -
для жарсцяў -
паміраю...
Асенніх бліскавіц
святло лаўлю...
Гасподзь мне -
праз жанчын -
адкрыў зямлю...
А праз цябе -
зямны куточак
Раю..."

Цікава пабудаваны радкі гэтага верша, якія разрываюцца то на тры часткі, то на дзве. Гэты разрыў надае кожнай частцы радка ў шмат разоў павялічаную эмацыянальную энергетыку слоў і выразаў, якую адчувае чытач.

Аднак манах створаны не для зямнога каханьня, а для Бога. Цікава пабудаваны верш Зьніча "... Божа, я ў скрусе й журбе...". дзе паэт размаўляе з Айцом Нябесным. Гэты дыялог сведчыць аб тым, як пакутна несці яму манаскі крыж. Паэт жаліцца Богу: "Больш не магу ў цэле несці сваю душу". Просіць Бога ўзяць яго да Сябе. Зьніч чуе адказ: "... сэрца - той самы камень, што я не магу падняць..."

Бог, даючы чалавеку вольную волю, нагадвае яму аб тым, што сэрца чалавечае падобна да каменя, калі яно жыве без любові, вольна чаму манах павінен знайсці ў Бога сілу, каб любіць, хоць, як піша паэт,

"бліжнія ўсе мяне кінулі...
сілы мае ў печке згінулі..."

Але ўжо ў наступным вершы "Беласточчына" Зніч піша пра "суладдзе блізкіх душ", калі гучыць матыў "memento" ў "краіне руж і дыямантаў". Так паступова сэрца, акамянелае ад пакутаў, ажывае для любові да Бога, да роднай Беларусі, да братаў-ма-

нахаў. І толькі Крыж застаецца побач, бо ў ім - уратаванне:

"... і толькі Сэнс Раскрыжавання
заўсёды з намі..."

("Ліст сябру")

Лірычны герой Зьніча разумее, што "З Богам не можна быць гордымі над грахоў сваіх чорнымі прорывамі". Каб быць з Богам, трэба "ад шалаў адмовіцца", а з ім пасумовіцца можна толькі ў няшчасці: у час хваробы, бяды, у астрозе. І толькі так прыходзіць супакой і ўсведамленне адкрыцця новага ў сабе:

"... боль ад колішніх шалаў сціх...
найважнейшае - дзеля Бога -
як мы сёння духа ліхога
адганяем ад сэрцаў сваіх..."

("... боль ад колішніх шалаў")

І толькі ў раскаяння сэрцы можа ўвайсці Нябесная Любоў, так сцвярджае паэт, а "кутні камень Ісціны" - гэта перакананне, якое і ў перадсмеротны момант "завоблачным Тайным голасам" прамовіць: "Брат, пекла - гэта вечнасць без Хрыста". Ды і саму Беларусь манах Зьніч стаў любіць па-іншаму, свята і больш глыбока. Яна для паэта "як Нявеста Хрыстова", а мясіна роднай зямлі, "намоленыя, чыстыя мясіны", нагадваюць паэту, што беларусы гэтага часта не заўважаюць:

"... і процьмы душ у ганьбе запущення
блукваюць - не чужыя й не свае...
заблудная краіна йшчэ жыве
бясконцаццю

Гасподняга цярпення..."

("Мой край")

У паэзіі Зьніча гучыць "матыў вяртання" блудных сыноў да Бога, але часта ён чуецца ў трагічную хвіліну жыцця чалавек, "калі наўкол - абрыў". Паэт заклікае ісці да святых мясцін Беларусі, не марудзіць, каб уратавацца:

"... калі ты і плочцю
і душой нездароў,
і боль твой суняцца не можа -
успомні, што ёсць
жыватворны Пакроў
Жыровіцкай Маці Божай..."

Жыватворнымі з'яўляюцца і паэтычныя радкі Зьніча, якія вядуць чытача да ўратавання душы, да збаўлення, якое, па словах паэта, можа даць толькі Бог. Паэт раіць быць заўсёды з Хрыстом, каб уваскрасаць. Ён піша: "Хрысце мой, на крыжы ўваскрасаю!.."

Уваскрасае душой і чытач, які паглыбіцца ў змест паэзіі Зьніча. І гэта ўваскрашэнне беларусаў і беларускасці праз Хрыста. Праз нацыянальныя сімвалы і гісторыю, праз святы мясіны і святыя Беларусі, праз самаахварную любоў да Радзімы і яе мовы. А гэта ўваскрашэнне датычыць, перш за ўсё, сэрца і духу чалавек, што гартуецца праз жыццёвыя выпрабаванні ў самаахварнай любові да Бога і Радзімы.

Тацяна Трафімчык,

г. Слонім.

Свята "Працоўная сякера"



У другі раз у аграгарадку Тарнова Лідскага раёна прайшло свята сякера. Галоўнай дэяй свята быў конкурс "Працоўная сякера", у якім прынялі ўдзел прадстаўнікі Лідскага і Фалькаўскага лясніцтваў. Да кожнай каманды-прафесіяналаў далучыліся аматары сякеры з мясцовых жыхароў. Спачатку ўдзельнікам патрэбна было ручной пілою напілаваць калодак, а

Галоўны прыз - мяшок зерня падзялілі паміж сабою Звярко Сяргей з Лідскага лясніцтва і Хацукевіч Генадзь з Фалькаўскага. Прыз сімпаты гледачоў атрымаў Анатоль Султанаў з Ліды.

Настрой задавалі калектывы аматарскай творчасці Тарноўскага Дома культуры і госці з аграгарадка Геранёны Іўеўскага раёна.



затым насекчы дроў. Наступным заданнем - завастрыць бярозавыя калы "пад аловак". Цікава, а разам і хваляванне ў гледачоў выклікаў іспыт на трапнасць і зоркасць. Патрэбна было рассекчы звычайны запалкі ўздоўж (запалкі былі размешчаны вертыкальна на драўляных дысках і прадстаўлены кожнаму ўдзельніку). Спартэбілася ўменне і нават сіла ў забіванні цвікоў абухам сякеры. Гаспадыні здзіўляліся, што так дробна сякерай можна пашынкаваць капусту.

Усе прысутныя змаглі пачаставацца і ацаніць на выдатна традыцыйную кашу "з сякеры", рацэпт якой ведае толькі загадчыца філіяла "Тарноўскі Дом культуры" ДУ "Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці" Святлана Антонік. Дарэчы, яна ж - ініцыятар і галоўны арганізатар гэтага мерапрыемства.

Ганна Некраш,

вядучы метадыст

ДУ "Лідскі раённы цэнтр

культуры і народнай

творчасці"

ВА рэдактара Рыта Мікалаеўна Крупкіна

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок,
Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар
Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік,
Павел Сцяцко, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушыньскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 29.08.2016 г. у 17.00. Замова № 1704.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 3000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес. - 1,06 руб., 3 мес. - 3,18 руб.

Кошт у розніцу: па дамоўленасці.